

božnjoj suprotstavljenosti znanosti i vjere; razornoj stvarnosti grijeha, paklu, čistištu i raju te o mnogim drugim pitanjima egzistencijalno povezanim s čovjekom, njegovim smislom i konačnom svrhom.

Pisac, uz nesebičnu pomoć svetaca, čitatelja upućuje na čistoću evandeoskoga nauka u kojemu se i po kojemu se čovjek može uzdići iznad svoga povijesno-kulturnoga konteksta i mentaliteta, iznad onoga što vrijedi ovdje i sada. Štoviše, istome *ovdje i sada* daje novo značenje: *ovdje i sada* započinje *vječnost i svetost* za koju smo otkupljeni, na koju smo pozvani, za koju smo stvoreni. To je naše istinsko ozračje, naš povratak Bogu i Ocu po Isusu Kristu u Duhu Svetomu!

Vrijedno je primijetiti da autorovi sugovornici s jedne strane svjedoče za istinitost Evanđelja, a s druge — usklađeni s tim istim Evanđeljem — daju i osobit, vlastiti doprinos: osobno iskustvo, vlastiti vidik i poimanje mnogostruke, sveobuhvatne i divne ljubavi Božje, zauzete za naše spasenje.

Halambek, pristupajući pojedinom svecu ili svetici, ne krije određenu *radoznalost* i djetinju *nestašnost*, kao i spontanu jednostavnost u komunikaciji s miljenicima Božjim. Sveci sa svoje strane, što možemo vidjeti kao njihovu zajedničku crtu, zadržavajući vlastiti karakter, pokazuju onu svetačku mudrost, strpljivost, dobrohotnost i ljubaznost, skromnost i poniznost koje upućuju na stanje savršenosti, zapravo svetosti. Njihovi su odgovori jednostavni, a duboki. Svaki pokušaj da ih se pohvali otklanjaju od sebe i usmjeravaju prema Bogu, kojemu pripisuju svu svetost, slavu, čast i svaku zaslugu.

Autor knjige čitatelju vraća pozornost na *svetost* kao stanje zamišljeno od Boga i namijenjeno čovjeku, koji je kruna svega stvaranja; stanje koje je zapravo čovjekovo *naravno stanje*. To je naime potpuno u skladu s Božjom voljom za čovjeka i s Božjom svetošću [*Sveti budite!*

Jer sam svet ja, Jahve, Bog vaš! (Lev 19, 2b)].

Svetost je i danas moguća i ostvariva, ali smo redovito u napasti tu čast *skromno prepustiti drugima*, dok sebi prisvajamo *pravo na prosudbu vjerodostojnosti* ili stupnja tuđe svetosti! Upravo na to pisac i prebacuje težište: Božji poziv na svetost nije upućen samo *nama*, već i *meni*, te stoga ja nisam odgovoran za nastojanje ili zapuštanje *naše*, već *svoje osobne svetosti*. Sveci, premda svjesni djelovanja Zloga i grijeha u svijetu, ne dopuštaju se zavesti u *ne djelovanje*, već počevši od sebe, mole Božje smilovanje, oprostjenje i milost, te čine što mogu.

Trijumf milosti svakako je vrijedan poticaj za osobno promišljanje i refleksiju u tom smjeru. Poželjno je iz toga polučiti neke odluke i odjelotvoriti ih. Time će svetost onima kojima je dalek i nejasan pojam svakako postati bliža, konkretnija i poželjnija.

Siniša Štambuk

Jutta Meske, OSB, *Marijinih sedam riječi (razmatranja)*, (ur.) s. Marija od Presvetog Srca (Anka Petričević), Symposion, Split 2008, 107 str.

Autorica Jutta Meske je benediktinka iz Opatije sv. Hildegarde u Rudesheimu. U ovoj knjizi, kako to i sam naslov sugerira, razlaže Marijine riječi koje su zabilježene u Evanđeljima. Ražareni ljubavlju prema našoj Nebeskoj Majci, kaže autorica, mi ćemo razmišljajući u njihovom životu i pomoći nam da se sve više upričimo Marijinoj slici. Knjiga, kaže autorica, nema nikakvih naučnih pretenzija, ali čežnja i ljubav sile također i nas, teološki nenaobražene vjernike, na susret s Majkom Božjom.

Knjiga se dijeli na uvod i sedam poglavlja. Na svako poglavlje otpada po jedna Marijina riječ.

Prva riječ: »Marija reče anđelu: Kako će to biti kad ja muža ne poznajem?« Marija, prvom riječi, obazrivo pita anđela za razjašnjenje velike Tajne. Ona se pokazuje spremna ispuniti sve Božje zahtjeve, ali ne može zanijekati zavjet djevičanstva koji je već prije zadala Bogu. Nakon što joj anđeo jamči, u Božje ime, da njezin zavjet ostaje, da će i u majčinstvu ostati djevica, Marija je spremna na ostvarenje navještenog bogomaterinstva.

Druga Marijina riječ: »Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po riječi tvojoj.« Prije nego je Marija rekla svoj *fiat* bio je trenutak šutnje u kojemu su, kako to zgodno kaže autorica, Nebo i Zemlja zajedno zaustavili disanje i zavapili djevojci iz Nazareta da prihvati po anđelu navještenu riječ. Ovaj »da« Bogu obilježiti će sav Marijin život. U svijest će joj dolaziti i onda kad bude izgubila Sina. Tu riječ obnavljat će svjesno priključujući se u zajedništvo patnje koju On podnosi, i postajući s njime suotkupiteljicom.

Treće poglavlje donosi Marijin pozdrav Elizabeti: »Marija dođe u kuću Zaharijinu i pozdravi Elizabetu.« Marijin pozdrav je most posebne milosti jer ga nisu prihvatile samo obje žene već i djeteta u krilu materinu. Ovdje se prvi put otkriva veo što ga je Bog razastro u čudesnom početku povijesti otkupljenja. U starosti Elizabetinoj autorica vidi umiruću slabost Starog zakona, a u mladoj Djevici uvijek mladu Kristovu Crkvu.

Četvrto poglavlje knjige tumači Marijin svečani hvalospjev »Veliča«. Autorica riječima sv. Tome i Augustina tumači veliki misterij Božje ljubavi uzveličan u hvalospjevu.

»Dijete, zašto si nam to učinio«, pita Marija Isusa u petoj riječi. Ove njezine riječi autorica povezuje s drugim bolnim događajima: Isusovom agonijom, vapajem s križa Ocu: »Zašto si me ostavio!?!«

Ovdje autorica Jutta Meske postavlja pitanje o smislu patnje.

Šesta Marijina riječ je izgovorena na gozbi u Kani: »Vina nemaju...« Ovom riječju Marija se pokazuje posrednicom i zagovornicom cijelog čovječanstva. Vино s gozbe simbolizira Presvetu Krv. Naravno, ono je slika božanskog vina na vječnoj svadbi.

Sedma riječ: »Majka njegova reče slugama: Štogod vam reče učinite.« Ovo je Marijina najuzvišenija i najznačajnija riječ, jer nam se njome, kako tvrdi autorica, za sva vremena daje pouka za poslušnost Bogu u Isusu Kristu. To je ujedno i pouka da slušamo svetu Crkvu.

Ovo djelo Jutte Meske otkriva njezino dobro poznavanje biblijskih znanosti, Svetog pisma, a osobito crkvenih otaca. Na kraju možemo se složiti s onim što u pogovoru piše urednica Anka Petričević: »Iako prevladava znanstvena metoda u njenom djelu, lirski suptilnost, finoća i osjećajnost dolaze do izražaja, kao i ljepota slika, simbola i metafora. A posebno ljubav spram Boga, utjelovljene Riječi i Marije, koja je nositeljica ovih sadržaja, oko kojih se — a u okviru sedam Marijinih riječi, koje se nalaze u Svetome pismu — odvija sva povijest Otkupiteljeva, našega spasenja i određenja; naše konačne svrhe i blaženog života u vječnosti.«

Petar Nodilo

Ferdinand Takáč, *Voljeti ljude naučio me život*, Autobiografski zapisci, Biblioteka »Novi koraci«, knjiga 16, Nova stvarnost i Matica Slovačka, Zagreb 2008, 168 str.

Autor ovih autobiografskih zapisa je Ferdinand Takáč, slovački isusovac hrvatskoga podrijetla, čiji su preci odselili iz Hrvatske 1550. godine. Rodio se 1920. u mjestu Hrvatski Grob na lijevoj obali Dunava, petnaest kilometara sjeverois-